

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยนั้นมีประวัติความเป็นมา และวิวัฒนาการที่ยาวนานเกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรี หลักฐานแสดงให้เห็นเริ่มแรกในสมัยของกรุงสุโขทัยที่เริ่มมีการส่งผ่านวัฒนธรรมทางดนตรีกับประเทศเพื่อนบ้านที่ซึ่งในยุคสมัยนั้นเรียกกระบวนการส่งผ่านทางวัฒนธรรมดนตรีนี้ว่าการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมดนตรี ซึ่งในยุคสมัยต่อมากระบวนการถ่ายทอดดนตรีได้ถูกจำแนกออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน (กรณีการสังเกต อ้างถึงใน ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555) คือ การถ่ายทอดดนตรีในระบบราชสำนัก ซึ่งมีการกระทำกันเฉพาะในวัง ชนชั้นสูง และกษัตริย์เท่านั้น มีจุดประสงค์ในการถ่ายทอดคือ เพื่อใช้ประกอบในพระราชพิธีต่างๆ ที่มีลักษณะของความเป็นทางการสูง เป็นต้น และการถ่ายทอดทางดนตรีอีกประเภทหนึ่งคือการถ่ายทอดดนตรีในระบบของประชาชน ซึ่งมักมีการกระทำกันทั้งที่บ้าน และวัด โดยการเรียนการสอนดนตรีที่บ้านนี้มักเป็นไปในลักษณะของการฝากตัวเป็นศิษย์ โดยผู้ที่ฝากตัวเป็นศิษย์นี้จำเป็นต้องพักอาศัยปรนนิบัติครูบาอาจารย์ที่บ้าน โดยครูดนตรีทำหน้าที่ในการถ่ายทอดวิชาให้กับผู้เรียนจนกว่าผู้เรียนหรือผู้สอนจะบอกเลิกไป ในส่วนของการถ่ายทอดดนตรีในวัดนั้นเป็นไปในลักษณะของการรวมตัวกันของนักดนตรีเพื่อร่วมกันแสดงดนตรีตามงานประเพณี หรือ งานรื่นเริงต่าง ๆ เป็นต้น จากนั้นกระบวนการในการถ่ายทอดดนตรีจึงมีการพัฒนาต่อไปจนกระทั่งในสมัยรัตนโกสินทร์ที่กระบวนการในการถ่ายทอดดนตรีเริ่มมีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น กล่าวคือในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนพรานหลวงขึ้น ให้กับประชาชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนทางดนตรีอย่างต่อเนื่อง เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันที่การเรียนการสอนดนตรีได้พัฒนาจากการถ่ายทอดระหว่างศิษย์ อาจารย์เป็นการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบทั้งในระบบโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือนอกระบบโรงเรียน คือ ตามโรงเรียนกวดวิชาต่าง ๆ เป็นต้น

เมื่อมีการเรียนการสอน สิ่งที่ต้องเกิดขึ้นก่อนการสอน คือ “ครู” และเมื่อมีการสอนดนตรีเกิดขึ้น จึงต้องมีการพูดถึงคำว่า “ครูดนตรี” ขึ้นเช่นกัน เนื่องจากการมีการเรียนการสอนที่ดีได้นั้น หากผู้ที่เป็นครูไม่มีคุณสมบัติ หรือคุณลักษณะของครูที่ดีแล้ว ย่อมไม่ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีตามมา ดังนั้น ผู้ที่สามารถให้ผู้อื่นเรียกตนว่าครูได้ ย่อมต้องมีคุณลักษณะพิเศษที่มากกว่า “ผู้สอน” ธรรมดาทั่วไป งานวิจัยชิ้นนี้จึงให้ความสำคัญต่อการศึกษาถึง “ความเป็นครู” โดยเฉพาะคุณลักษณะของครูดนตรี เพื่อสร้างต้นแบบ

ความเป็นครูคนตรีที่เหมาะสมต่อวิชาชีพได้อย่างแท้จริง ดังกระแสพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้ตรัสถึงความสำคัญของครูไว้ว่า

“วิธีที่จะทำให้คนเป็นคนดีนั้น คือ การศึกษา เมื่อก่อนนี้ด้านการศึกษาของคนในเมืองไทย เปรียบเทียบกับประเทศอื่นค่อนข้างจะสูง แต่มาปัจจุบันนี้น้อยลง เพราะว่าคนเพิ่ม แต่ผู้ที่มีหน้าที่สอนน้อยลง เปรียบเทียบกันอาจจะแย้งว่าสมัยนี้มีเทคโนโลยีสูงทำให้สามารถทำการสั่งสอนแพร่ออกไปได้มากกว่า แต่ไม่มีอะไรแทนการอบรม ไม่มีอะไรแทนการบ่มนิสัย คือการสอนแบ่งเป็นอบรมแล้วก็บ่มนิสัย แต่ถ้าไม่มีผู้ที่อบรม ไม่มีผู้ที่บ่มนิสัย หรือเป็นคนที่มีคุณภาพต่ำ ผู้ที่ได้รับอบรมบ่มนิยาย่อมคุณภาพต่ำเหมือนกัน แม้มีเทคโนโลยีขั้นสูง แต่สิ่งที่เหล่านี้ยังไม่มีจิตใจ อาจจะ使人ที่มีจิตใจอ่อนเปลี่ยนเป็นคนละคนก็ได้ ยากที่จะอบรมบ่มนิสัยด้วยสิ่งเหล่านี้ ฉะนั้น ไม่มีอะไรแทนคนสอนคน”

จากกระแสพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ได้พระราชทานเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ในวันที่ 4 ธันวาคม พุทธศักราช 2539 ดังกล่าวนี้นี้ ทำให้เล็งเห็นได้สิ่งหนึ่งว่า ไม่มีการสอนใดแทนการสอนที่มาจากคนสอนคน ครูผู้ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงแค่ผู้สอนในเชิงวิชาการความรู้ แต่ยังเป็นเยี่ยงอย่าง และแบบอย่างให้กับศิษย์ในแง่มุมต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตได้อีกด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 52 ที่เล็งเห็นว่าต้องมีการกำหนดให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง เมื่อกล่าวถึงความเป็นครูที่ดีนั้นสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีส่งผลต่อทั้งในทางที่ดี และไม่ดีต่ผู้รับได้นั้น ดังที่งานวิจัยที่ได้กล่าวว่าเด็กที่อยู่ในกลุ่มที่มีตัวแบบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เหมือนกับที่สังเกตจากตัวแบบ (Bandura, Ross & Ross, 1961) ตัวอย่างที่สอดคล้อง เช่น พฤติกรรมการเลียนแบบสำหรับเด็กที่ดูภาพยนตร์ที่มีตัวแบบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าเด็กที่อยู่ในกลุ่มที่ดูภาพยนตร์ที่ตัวแบบไม่แสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าว (Bandura, Ross & Ross, 1963) ดังนั้นคำว่า “ไม่มีอะไรแทนคนสอนคน” นั้น ไม่ใช่ใครก็ตามที่จะมีความเหมาะสมในการสอนบุคคลอื่นได้เสมอไป แต่ย่อมหมายถึงบุคคลที่สามารถสอน แล้วทำให้ผู้รับการสอนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีงามขึ้นไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง เห็นได้ว่าการศึกษามีแบบอย่างที่ดี สามารถเป็น “แบบ” หรือ “เยี่ยงอย่าง” ให้ประจักษ์แก่สายตาของผู้เรียน ดังคำกล่าวที่ว่า “ตัวอย่างที่ดีมีค่า

มากกว่าคำสอน” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การมีครูต้นแบบที่ดีย่อมส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีครูเป็นแบบอย่างที่ดีชี้แนะทางสว่างแก่ศิษย์ หากครูเป็นต้นแบบที่ดี เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 การพัฒนาตน การครองตน รวมถึงด้านการประสานงานชุมชน ซึ่งเกียรติภูมิที่ได้รับนั้นย่อมเป็นคุณค่าทางจิตใจที่ประเมินค่าไม่ได้ โดยเฉพาะเมื่อครูต้นแบบได้มีโอกาสมิเกลแพร่ผลงาน ความรู้ ความสามารถในการวิชาชีพตน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลต่าง ๆ ตลอดจนได้แนะนำช่วยเหลือเพื่อนครูตามความเชี่ยวชาญของตน ก่อให้เกิดความมั่นใจในความรู้ความสามารถ และศักยภาพของตนที่มีอยู่ สิ่งเหล่านี้ย่อมจะเกิดผลต่อเนื่อง เมื่อเกิดครุติ ศิษย์ก็ย่อมมีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดี และสุดท้ายจึงนำไปสู่สังคมที่ดีได้นั่นเอง

จากคำกล่าวที่มักกลายเป็นบทสรุปของคนที่เลือกวิชาชีพครูที่ว่า “คนเก่งมักไม่ได้เป็นครู คนเป็นครูมักไม่เก่ง” ย่อมไม่ใช่คำกล่าวที่ถูกต้องนัก เนื่องจากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้น จะเห็นได้ว่าคำว่า “ครู” ใช้เพียงแต่ต้องมีความ “เก่ง” เพียงเท่านั้น แต่ครูต้องมีคุณลักษณะเฉพาะตัวในด้านต่าง ๆ ที่มากกว่านั้น ซึ่งแต่คุณลักษณะนั้นต้องอาศัยทั้งความเสียสละ และความทุ่มเทอย่างเต็มความสามารถในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์ และจากกระแสของสังคมในวงการการศึกษาปัจจุบันนี้ มักจะเห็นคำว่า “ต้นแบบ” เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะคำว่า “ครูต้นแบบ” แท้จริงแล้วคำว่า “ต้นแบบ” นั้นมีความหมายอย่างไร ถูกลำมาใช้เพื่อประโยชน์ในทางการศึกษาได้หรือไม่ ในวงการศึกษานั้นมีทฤษฎีมากมายที่มีการกล่าวถึงคำว่า แบบอย่าง ต้นแบบ แม่แบบ และอีกมากมาย เพื่อใช้เป็นหลักในการเรียนการสอน ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงคำว่า “ต้นแบบ” ย่อมต้องกล่าวถึงคำว่า “เลียนแบบ” โดยทั้งสองคำนี้ส่งผลให้เกิดอีกสองคำตามมา นั่นคือ “ผู้ที่เป็นต้นแบบ” และ “ผู้ที่ทำตามแบบ” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งของวงการศึกษานั้น แสดงให้เห็นว่า “ผู้ที่เป็นต้นแบบ” หมายถึง “ครู หรือ ผู้สอน” ที่ต้องมีหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน ดังเช่นพระโอวาทของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ในวาระเสด็จมาเป็นประธานในการประกาศเกียรติคุณครูแห่งชาติต้นแบบปี 2543 ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2544 ได้กล่าวว่า

“ครูมีหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เยาวชนเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยที่งานของครูเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคนและสังคม ครูจึงเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และมีความสูงส่งทางวิชาชีพ”

ดังนั้น การศึกษาถึงคุณลักษณะของความเป็นครูนั้น ย่อมมีประโยชน์ต่อทั้งครู นักเรียน รวมถึงบุคคลอื่น ๆ ในสังคมอีกด้วย โดยผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาเพียงครูทั่วไป แต่สนใจศึกษาศึกษาเกี่ยวกับครูดนตรี โดยมีกรณีศึกษา คือ พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ เพื่อนำเสนอแนวทางต้นแบบความเป็นครูดนตรีของพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางของแบบอย่างที่ดีในการเป็นครูดนตรี เนื่องจากท่านมีคุณูปการต่อวงการการศึกษาของไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในศาสตร์การสอนดนตรี ท่านเป็นอาจารย์ที่มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาวิชาชีพครูดนตรีให้สมบูรณ์ขึ้นในหลาย ๆ ด้าน โดยไม่คำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อยที่ต้องรับภาระในการสอนในขณะที่ท่านได้ทำงาน ท่านเป็น “ครู” ที่ทำงานด้วยใจรัก มีความเมตตาต่อศิษย์ตลอดระยะเวลาที่ท่านทำงาน และถึงแม้ในปัจจุบันนี้ท่านได้เกษียณอายุราชการไปแล้ว แต่ท่านยังคงทำหน้าที่ครูที่พร้อมถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ ที่คนในวิชาชีพนี้พึงกระทำ ท่านยังคงให้ความช่วยเหลืองานทางดนตรีมาโดยตลอด โดยเฉพาะในเรื่องความรู้ความสามารถของท่าน รวมถึงวิธีการสอนในลักษณะต่าง ๆ ที่มีความโดดเด่น ควรค่าแก่การศึกษา ดังที่พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ (สัมภาษณ์ อ้างถึงใน สุพจน์ ยุคลธรรพ์, 2540) กล่าวว่า

“ครูควรติดตามงานวิจัยในด้านการสอนใหม่ ๆ จากวงการดนตรีนานาชาติ และ การสอนที่ดี ต้องนำจุดเด่นของแต่ละแบบการสอนมาใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน การกำหนดให้ผู้เรียน เล่นตามครูผู้สอนทุกอย่างถือว่าการสอนที่ไม่ยืดหยุ่น ครูผู้สอน ต้องสามารถวิเคราะห์ให้ผู้เรียนแต่ละคนว่าเหมาะสมกับวิธีการแบบใด และนำวิธีการนั้น เป็นแกนในการสอน”

อีกทั้งในด้านบุคลิกลักษณะหลาย ๆ ประการ รวมถึงด้านการควบคุมอารมณ์ จิตใจ วินัย และการเข้าถึงจิตวิญญาณของความเป็นครูดนตรีของพันเอกชูชาติ พิทักษากร ที่มากกว่าการสอนดนตรีเพียงเท่านั้น ข้อมูลของท่านจึงควรได้รับการศึกษา เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นต้นแบบความเป็นครูดนตรี พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ (สัมภาษณ์ อ้างถึงใน Mix Magazine, 2554) ยังได้กล่าวไว้ว่า

“วินัยเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักดนตรี แต่ที่สำคัญกว่า คือ ความรักในดนตรี เคล็ดลับ ของความสำเร็จจึงอยู่ที่ความรักในดนตรี”

ยังทำให้เห็นว่านอกจากท่านจะมีหลักในการสอนแล้ว ยังมีความซาบซึ้งในดนตรี ซึ่งเป็นคุณสมบัติพิเศษอีกประการหนึ่งที่สำคัญของครูดนตรีที่ควรมี และทำให้ประจักษ์แก่ศิษย์ เพื่อสร้างแบบอย่างที่ดีจากต้นแบบที่ทรงคุณค่าของวงการของครูดนตรี เพื่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อบุคคลดนตรี และสามารถผลิตอนุชนรุ่นหลังที่จักต้องก้าวเข้ามาเป็น “ครูดนตรี” ที่มีคุณค่าในวงการการศึกษาของไทยได้อย่างแท้จริง และจากคำกล่าวพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ (สัมภาษณ์ อ้างถึงใน Mix Magazine, 2553) ที่ว่า

“...ผมอยากจะฝากไว้ว่า “ครู” กับ “ศิลปิน” นั้นแตกต่างกัน ถ้าศิลปินเฉย ๆ จะเล่นจะร้องอยู่บนเวที แล้วซ้อมจนดีเอาตัวรอดคนเดียว ถ้าจะสอนก็จะร้องให้ฟังแล้วทำตาม แต่ถ้าเป็นครู หน้าที่แรกของ “ครู” ต้องวิเคราะห์เป็น มีวิธีการสอน โดยวิเคราะห์ว่าลูกศิษย์คนนี้สรีระเขาเป็นอย่างไร จิตใจเขาเป็นอย่างไร เราจะมีหลักฝึก ที่จะไปสอนคนทั้งสองคน เราต้องรู้หลักสรีระ เข้าใจจิตใจ และความรู้สึกของเขา...”

ทำให้ทราบว่า ถึงแม้ท่านเป็นผู้ที่ได้รับการเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ ในสาขาศิลปะการแสดง ซึ่งดูเหมือนมีความเป็น “ศิลปิน” มากกว่าคำว่า “ครู” แต่ท่านกลับมีความเป็นครูอยู่อย่างเต็มเปี่ยม หาก “ครู” ทำให้ศิษย์มีความรักในสิ่งที่ตนได้เรียนหรือรับรู้แล้ว ย่อมทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติในทิศทางที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น โดยเฉพาะสำหรับการสอนนิสิตที่มีแนวโน้มที่จะเป็น “ครู” ในท้ายที่สุด ยังต้องมีการสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสม โดยเฉพาะคุณภาพของการผลิตบุคลากรทางดนตรีนั้นยังเป็นเรื่องที่ควรเน้นอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพ เนื่องจากการศึกษาประกอบด้วย ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร และการสอน ซึ่งถ้าผู้สอนไม่มีคุณภาพแล้ว ย่อมส่งผลที่สำคัญที่ทำให้การศึกษาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555) ดังนั้น เมื่อมีผู้สอน หรือครูที่ดีแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดผลดีต่อการประกอบวิชาชีพครูดนตรีตามมา โดยเฉพาะในการผลิตครูดนตรี ยิ่งมุ่งหวังให้การศึกษาไทยเป็นย่างก้าวที่มั่นคง มีความหมาย และเป็นก้าวที่มีจุดหมายแน่นอน มั่นคง และชัดเจน เพื่อให้การสร้างครูดนตรีก่อปรด้วยคุณลักษณะ คือ เปี่ยมด้วยความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ทำการสอน ปลูกฝังเจตคติ และค่านิยมทางดนตรีให้ถูกต้องเหมาะสมได้อย่างแท้จริงกับเด็กและเยาวชนไทยต่อไป (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555)

ซุชาติ พิทักษากร

ทำนอง: ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร
คำร้อง: ก้องภพ รื่นศิริ

♩ = 60

Em⁷ F Am Em F⁹ Dm

ซุ ชาติ พิ ทักษ ากร กล่อม น าว ด้วย ดน... ตี เหล่า ศิษย์ อัณ ช ติ แพบ เท้า...

8 B⁹ Am D⁹ C G Am C

ครู ใจ บู ชา... คี ล ปิน แห่ง ชาติ ไทย เกียรติ ยิ่ง ไทย

17 B⁹ Em Am F Dm D⁹ G¹³ C

งาม ส ภา... สร้าง คุณ แด่ พ ุ ชา ประ ตับ พัว... นิ ริน ทร...

ภาพที่ 1.1 โน้ตเพลง “ซุชาติ พิทักษากร”

(ภาพจาก <http://www.narongrit.com>)

ภาพที่ 1.1 เป็นภาพโน้ตดนตรี ชื่อเพลงว่า “ซุชาติ พิทักษากร” ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นจากลูกศิษย์ของ พันเอกชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ ทำนองโดย ศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ และคำร้องโดย ก้องภพ รื่นศิริ และจากเนื้อหาของเพลงที่ว่า

“ซุชาติ พิทักษากร	กล่อมนคร ด้วยดนตรี
เหล่าศิษย์อัณชลิ	แทบเท้าครู ใจบูชา
ศิลปินแห่งชาติไทย	เกียรติยิ่งใหญ่งามสง่า
สร้างคุณแต่พสุธา	ประดับฟ้านิรันดร์”

แสดงให้เห็นถึงความรัก ความเทิดทูน และบูชาครู ที่ศิษย์มอบให้แก่พันเอกซุชาติ พิทักษากร ทำให้การวิจัยในครั้งนี้ได้มุ่งศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครูดนตรีด้านต่าง ๆ ของพันเอกซุชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ จากทฤษฎีการเลียนแบบจากต้นแบบครูดนตรี และจากข้อมูลที่ได้ในการเก็บข้อมูล โดยมีแนวคิด หลักการ และหลักทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงเข้ากับระบบการเรียนการสอนดนตรีทั้งจากของไทย และของต่างชาติ เพื่อนำมาประยุกต์ให้เข้ากับการเรียนการสอนดนตรีในสังคมไทย อีกทั้งยังได้ทำการนำเสนอแนวทางต้นแบบความเป็นครูดนตรีของพันเอกซุชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อครู อาจารย์ นิสิต/นักศึกษาครู รวมถึงผู้ที่ทำหน้าที่ในการสอน

คำถามวิจัย

คุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ของความเป็นครูดนตรี โดยมีต้นแบบ คือ พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ ประกอบด้วยคุณลักษณะในด้านใดบ้าง และมีรายละเอียดอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครูดนตรีด้านต่าง ๆ ของพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ
2. เพื่อนำเสนอแนวทางต้นแบบความเป็นครูดนตรีของพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้มุ่งศึกษาต้นแบบของความเป็นครูดนตรี โดยมีต้นแบบ คือ พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ โดยผู้วิจัยได้ระบุขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

1. สำหรับการศึกษาถึงคุณลักษณะของความเป็นครูดนตรีด้านต่าง ๆ ในการเป็นครูดนตรีของ พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาตินั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลด้านต่าง ๆ ทั้งจากประสบการณ์ของท่าน ในวัยเรียน จนกระทั่งในปัจจุบัน นั่นคือ ศึกษาทั้งในกรณีที่ท่านเป็นผู้เรียน จนกระทั่งเป็นผู้สอนหรือผู้ ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนในปัจจุบัน
2. สำหรับการนำเสนอแนวทางต้นแบบความเป็นครูดนตรี โดยมีต้นแบบ คือ พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางของครูดนตรีบุคคลอื่นต่อ ๆ ไป โดยเนื้อหาที่ระบุ เป็นการ อิงหลักการที่สามารถนำมาปรับใช้สำหรับการเป็นครูดนตรีในสังคม และวัฒนธรรมไทย
3. ศิษย์โดยตรงของพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ สำหรับแบบสอบถาม ได้เลือกใช้กลุ่ม ตัวอย่างที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับท่านในช่วงเวลาปัจจุบัน โดยเลือกทั้งกลุ่มวงดนตรี The Viola Lovers ที่ท่านยังได้ควบคุม และอำนวยเพลง รวมถึงจากนิสิตระดับอุดมศึกษาที่มีโอกาสได้เรียนกับท่านที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1 – 2 รุ่น ก่อนเลิกสอนในระดับอุดมศึกษา
4. สำหรับแนวทางต้นแบบความเป็นครูดนตรี เป็นการนำเสนอแนวทาง โดยนำเสนอคุณลักษณะ ด้านต่าง ๆ จากต้นแบบ คือ พันเอกชูชาติ พิทักษากร ซึ่งประกอบไปด้วยคุณลักษณะทั้ง 4 ด้าน คือ
 1. ด้านบุคลิกภาพของครู
 2. ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณของครู
 3. ด้านความรู้และประสบการณ์ และ
 4. ด้านการสอน โดยนำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม การเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แนวคิดและหลักการคุณลักษณะของครูที่ดี และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ

คุณลักษณะความเป็นครูดนตรีด้านต่าง ๆ จากพันธกิจของชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ และลูกศิษย์โดยตรงของพันธกิจของชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางต้นแบบความเป็นครูดนตรีโดยมีต้นแบบ คือ พันธกิจของชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ต้นแบบความเป็นครูดนตรี หมายถึง สิ่งที่มีพันธกิจของชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ ได้กระทำ ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อวิชาชีพครูดนตรี ได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของครู คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณของครู คุณลักษณะด้านความรู้และประสบการณ์ของครู และคุณลักษณะด้านการสอนของครู

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ หมายถึง พฤติกรรมที่รวมทั้งสิ่งที่สามารถมองเห็นได้จากภายนอก และสิ่งที่อยู่ภายในไม่สามารถแสดงออกมาอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ การสำรวมความประพฤติ บุคลิกภาพที่เหมาะสม ทั้งทางกาย และวาจา ความใฝ่รู้ในการศึกษาความรู้ อารมณ์และความรู้สึกที่ปฏิบัติต่อผู้อื่น สุขภาพอนามัย ความเชื่อมั่นในตนเอง การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตน การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การจัดระเบียบชีวิตของตน และการวางแผนชีวิต

คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณของครู หมายถึง ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม การมีศีล และรักษาสมาธิ ความมีเมตตากรุณาต่อศิษย์ ความหวังดีต่อศิษย์ ความเสียสละต่อศิษย์ รวมถึงการมีความใฝ่ดี หลีกเลียงสิ่งที่ไม่ดีทั้งปวง การวางใจเป็นกลางไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ และเห็นความสำคัญของวิชาชีพครูในทุกทาง

คุณลักษณะด้านความรู้และประสบการณ์ หมายถึง ความรู้ของสิ่งที่พันธกิจของชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ ได้รับมา โดยเน้นความรู้ที่ได้รับมาจากครูของท่าน ได้แก่ ความรู้รวมถึงภูมิปัญญาในสิ่งที่สอนอย่างแท้จริง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จากสิ่งเดิม ๆ ในความรู้ที่ใช้สอน และมีความรอบรู้ในด้านต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงเข้ามาเกี่ยวข้องกับการสอนดนตรี

คุณลักษณะด้านการสอน หมายถึง การสอนที่สามารถใช้หลักจิตวิทยารูปแบบต่าง ๆ ในการสอนความสามารถในการสอน และการแสดงความรู้ความคิดของตนให้ศิษย์เข้าใจได้อย่างแจ่มชัด การคิดอย่างมีระบบ สามารถให้คำปรึกษาปัญหาเรื่องการเรียนการสอน และการให้กำลังใจ การปรับแผนการเรียนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ การทำให้ศิษย์เกิดความสุขกับการได้เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ จากครู รวมถึงการอบรมให้ศิษย์กระทำตามกฎเกณฑ์และแบบแผนที่มีมา

วิชาชีพครูดนตรี หมายถึง บุคคลที่มีอาชีพ หรือหน้าที่ในการสอน ให้ความรู้ หลัก หรือแนวทาง ในด้านที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ดนตรี ไม่ว่าจะอยู่ในระบบการศึกษา นอกกระบวนการศึกษา หรือการศึกษาตาม อรรถาธิบายก็ตาม

ประสบการณ์ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตของพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ ใน ด้านการเรียน (ทุกศาสตร์ที่ท่านเคยเรียน) การสอน และการทำงาน (ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับวิชาชีพครูดนตรี แต่มีผลสืบเนื่องให้เกิดการเรียนรู้ต่อการเป็นครูดนตรีของท่าน)

แนวทางต้นแบบความเป็นครูดนตรี หมายถึง การนำเสนอแนวทางความเป็นครูในการเป็นครู ดนตรี โดยนำเสนอคุณลักษณะด้านต่าง ๆ จากต้นแบบ คือ พันเอกชูชาติ พิทักษากร ซึ่งประกอบไปด้วย คุณลักษณะทั้ง 4 ด้าน คือ 1. ด้านบุคลิกภาพของครู 2. ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณของครู 3. ด้านความรู้และประสบการณ์ของครู และ 4. ด้านการสอนของครู

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงคุณลักษณะของความเป็นครูดนตรีในด้านต่าง ๆ ของพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปิน แห่งชาติ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพครูดนตรี
2. ได้แนวทางต้นแบบความเป็นครูดนตรีของพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครู อาจารย์ นิสิต/นักศึกษา รวมถึงผู้ที่ได้ทำหน้าที่เป็นครูดนตรีในทุกภาคส่วนได้มี แบบอย่างในการประพฤติ ปฏิบัติตน ทั้งในแง่ของบุคลิกภาพ คุณธรรม จรรยาบรรณ ความรู้ความเข้าใจ ในสิ่งที่ตนสอน รวมถึงวิธีการต่าง ๆ ในการสอนดนตรี